

**Ponedjeljak, 16. februar 2004.**

**Statusna konferencija**

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

**SUDIJA AGIUS:** Dobar dan svima. Molim sekretara da najavi Predmet.

**sekretar:** Da časni Sude. Ovo je *Predmet IT-95-13/1-PT, Tužilac protiv Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina.*

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Počeću sa gospodinom Mrkšićem. Dobar vam dan.

**OPTUŽENI MRKŠIĆ:** Dobar dan.

**SUDIJA AGIUS:** Da li možete da pratite postupak na jeziku koji razumete?

**OPTUŽENI MRKŠIĆ:** Mogu. Hvala.

**SUDIJA AGIUS:** Gospodine Šljivančanin, dobar vam dan i isto pitanje i vama. Da li možete pratiti postupak na jeziku koji razumete?

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Poštovani gospodine, mogu pratiti sve na jeziku koji razumjem.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Izvolite sedite. Gospodine Radiću, i vama dobar dan. Možete li da pratite postupak na jeziku koji razumete?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Dobar dan časni Sude. Mogu pratiti postupak. Hvala.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vama. Molim da se predstavi Tužilaštvo.

**TUŽILAC WUBBEN:** Dobar dan. Ja sam Jan Wubben. Pored mene je i koleginica Patricia Sellers, zatim Kristina Carey, Joanne Richardson i Diane Boles, referentkinja za predmet.

**SUDIJA AGIUS:** Dobar dan i vama. Molim da se predstavi i Odbrana gospodina Mrkšića.

**ADVOKAT VASIĆ:** Dobar dan, časni Sude. Odbranu gospodina Mileta Mrkšića predstavljače advokat Miroslav Vasić. Hvala.



**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Dobar dan i vama. Molim da se predstavi zastupnik optuženog Šljivančanina.

**ADVOKAT LUKIĆ:** Dobar dan poštovani Sude. Moje ime je Novak Lukić. Ja sam branilac gospodina Šljivančanina.

**SUDIJA AGIUS:** Dobar dan i vama. Molim da se predstavi Odbrana gospodina Radića.

**ADVOKAT BOROVIĆ:** Dobar dan. Ja sam advokat Borivoje Borović. Sa mnom je u timu advokat Mira Tapusković. Hvala.

**SUDIJA AGIUS:** Dobar dan i svima vama. Siguran sam da ste upoznati da se danas posle podne odvijaju dve stvari. Jedno je statusna konferencija koja će da nastupi kasnije tokom dana. Započecemo sa daljnjim pojavljivanjem optuženih Radića i Šljivančanina. Ja predlažem sledeće. Umesto da gospodin Mrkšić izlazi iz sudnice i zatim se ponovo vraća, on će da ostane ovde u sudnici, osim ako on sam lično radije ne bi želeo da bude ovde. Međutim, postoji i druga mogućnost, s obzirom da ovo, strogo govoreći, ne tiče se njega, moglo bi da se desi, na primer, da gospodin Šljivančanin radije bi sam da se izjašnjava o krivici u odnosu na izmenjenu optužnicu bez prisustva bilo kojeg od dvojice optuženih. Isto se odnosi na gospodina Radića. Možda bi i on radije da se izjašnjava o krivici bez prisustva optuženog Šljivančanina i optuženog Mrkšića. To je jedna opcija koju ostavljamo otvorenom. Ako i bilo ko od vas želi da bude prisutan ovde samo gospodin Šljivančanin, a ne gospodin Mrkšić, u tom slučaju gospodin Mrkšić će da izađe iz sudnice i zatim će svi da se vrate na statusnu konferenciju. Jesam li bio jasan? Dobro. U redu. Onda ćemo da započnemo sa daljim pojavljivanjem gospodina Radića i gospodina Šljivančanina, ali pre toga mislim da bih trebao javno da izrazim svoju zahvalnost, kako Tužilaštvu, gospodinu Wubbenu, tako i članovima raznih timova Odbrane na saradnji, na tome što ste mi omogućili da pomaknem dalje pojavljivanje pred Sudom i statusnu konferenciju za danas posle podne. Nažalost, zbog promena u rasporedu po kojem sam ja morao da postupim u jednom drugom predmetu, nismo bili svesni toga da će doći do kolizije sa ovom raspravom od danas poslepodne i da će doći do nekih problema. Ali to je rešeno i mislim da je ovo bilo najbolje moguće rešenje. Ja vam se javno zahvaljujem na saradnji. Ovakvi postupci, naravno, neće ostati neprimećeni, kako sada, tako ni kasnije. Sada ću odmah da pređem na *meritum*, odnosno dalje pojavljivanje. Želeo bih da istaknem zbog vas, ali i zbog javnosti i onih koji prate ovaj postupak da na osnovu odluke kolegijuma Pretresnog veća o formi spojene izmenjene optužnice i na osnovu predloga Tužilaštva da se izmeni optužnica od 23. januara 2004. godine, Tužilaštvo je naknadno 9. februara 2004. godine podnelo spojene izmenjene optužnice. Ova spojena izmenjena optužnica od 9. februara 2004. godine sadrži četiri nove optužbe, kako u odnosu na gospodina Radića, tako i u odnosu na gospodina Šljivančanina. Te četiri nove optužbe su: progon, istrebljenje i mučenje. Ovo poslednje, dakle mučenje postavljeno je kao optužba u smislu zločina protiv čovečnosti i kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pravilo 50(B) ovog Međunarodnog suda utvrđuje da ako izmenjena optužnica obuhvata nove optužbe, a optuženi se već bio pojavio pred Pretresnim većem u skladu sa Pravilom 62, novo stupanje pred Sud održava se čim to bude praktično izvodljivo, kako bi se optuženom dala prilika da se izjasni o krivici po novim optužbama. Vi ste takođe upoznati i sa



pravima drugih optuženih kada se nove optužbe dodaju optužnici koja već postoji. Naročito pravo da se zatraži odlaganje rasprave, kako bi se omogućilo optuženom da se izjasni o krivici. Koliko sam razumeo tokom kontakata koji su postojali, naročito tokom jutrošnjeg sastanka po Pravilu 65ter, nema naznaka da bilo koji od ove dvojice optuženih, odnosno Šljivančanin i Radić žele da dođe do odlaganja, do prekida. Jesam li u pravu kada to kažem? Vidim da gospodin Borivoje Borović potvrdno klima glavom.

**ADVOKAT BOROVIĆ:** Tako je je časni Sude. Mi nećemo danas odlagati. Danas se možemo izjasniti na izmenjenu optužnicu. Hvala vam.

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Primetio sam da i gospodin Lukić potvrdno klima glavom za gospodina Šljivančanina.

**ADVOKAT LUKIĆ:** Takođe mogu potvrditi da nećemo tražiti odlaganje i da se danas naš klijent izjasni povodom optužnice.

**SUDIJA AGIUS:** Da. Hvala vam obojici na ovom praktičnom pristupu u ovoj stvari i na vašoj saradnji. Vi ste upoznati i s tim da prema našem Pravilniku (Rules of Procedure and Evidence) kada optužnica biva izmenjena optuženi uvek ima pravo da mu se ta optužnica u potpunosti u javnosti pročita. Naravno da je Pretresno veće spremno to da učini ako bi bilo koji od optuženih pokazao da to želi. Međutim, meni je bilo rečeno da je tokom sastanka po Pravilu 65ter koji je održan pod predsedavanjem mog višeg sudskog savetnika, gospodina Von Hebela, postignuta saglasnost između dva tima Odbrane, gospodina Šljivančanina i gospodina Radića, da ne postoji potreba da ja kao predpretresni sudija, odnosno ovo Pretresno veće naglas pročita celu izmenjenu optužnicu, dakle koja se naziva spojenom izmenjenom optužnicom od 9. februara 2004. godine, odnosno da će biti dovoljno ako ja optuženima pročitam suštinu tih dodatnih optužbi. Da li se vi slažete sa tim? Izvolite, gospodine Lukiću.

**ADVOKAT LUKIĆ:** Da.

**SUDIJA AGIUS:** Da. Gospodine Radiću... Izvinite, gospodine Lukiću, znači da. Izvolite gospodine Boroviću.

**ADVOKAT BOROVIĆ:** Hvala, časni Sude, mi smo imali kratko vreme kada smo sa klijentom pre nego što smo ušli u ovu sudnicu razgovarali o izmenjenoj optužnici. Shvatio je izmenu u samoj optužnici, tako da nemate razloga ni da čitate, jer smo to mi već uradili zajednički. Hvala vam.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam gospodine Boroviću. Zahvaljujem i vašem klijentu na saradnji. Gospodine Lukiću izvolite.

**ADVOKAT LUKIĆ:** Poštovani predpretresni sudijo, meni je gospodin Šljivančanin sada u kratkom razgovoru takođe dao saglasnost da nema potrebe da se čita cela optužnica, da je on upoznat sa njom, već samo da se izjasni o optužbama.



**SUDIJA AGIUS:** U redu. Još jednom vam zahvaljujem gospodine Lukiću i vama gospodine Šljivančaninu na saradnji. Sada ću da se usredsredim na vas gospodine Radiću. Želeo bih da budem siguran da ste primili objedinjenu izmenjenu optužnicu od 9. februara od 2004. godine na vašem jeziku. Da li je to tačno?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Časni Sude tačno je i sve sam razumeo šta u njoj navodi tužilac.

**SUDIJA AGIUS:** To je trebalo biti moje sledeće pitanje. Da li ste razumeli sadržaj optužnice, ali već ste mi rekli da jeste.

**OPTUŽENI RADIĆ:** U potpunosti. Hvala.

**SUDIJA AGIUS:** Želeo bih takođe da istaknem, ne znam da li ste to već primetili ili ne, svakako vaš branilac jeste, a to da je redosled po kojem se optužbe pojavljuju promenjen u odnosu na onu raniju optužnicu. Do toga je došlo zbog toga što je trebalo da se objedine te tri optužnice. Već sam rekao da se čini da postoji saglasnost i dobio sam potvrdu u tom smislu da vam pročitam samo nove optužbe sadržane u objedinjenoj izmenjenoj optužnici od 9. februara 2004. godine i upravo ću to sada i da učinim. Kako budem prolazio kroz svaku od pojedinih optužbi, ja ću da vas pitam da li želite da se izjasnite po toj konkretnoj optužbi i kako želite da se izjasnite. Vi imate dovoljno vremena na raspolaganju, ne morate da žurite. Ovo je stvar od velike odgovornosti za svakog optuženog. Koliko sam shvatio, vi ste se odrekli prava na to da dođe do prekida u postupku pre izjašnjavanja. Ako u bilo kojem trenutku budete trebali vremena da razmislite o tome, ja ću da vam dam sve vreme koje mogu da vam dam na osnovu Pravilnika o postupku i dokazima. Da li sam bio jasan?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Da, časni Sude.

**SUDIJA AGIUS:** Gospodine Radiću, prva tačka kojom se teretite jeste optužba za progone na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, kao zločin protiv čovečnosti kažnjiv po članovima 5(h), 7(1) i po članu 7(3) Statuta (Statute) Međunarodnog suda. Da li ste s time upoznati?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Da, časni Sude.

**SUDIJA AGIUS:** Želite li da se izjasnite po ovoj optužnici?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Da.

**SUDIJA AGIUS:** Kako se izjašnjavate? Jeste li krivi ili niste krivi?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Časni Sude ne osećam se krivim.

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Radi zapisnika gospođu sekretarice, optuženi Radić se izjasnio da nije kriv po prvoj tački, a to je tačka za progone na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi. Sada prelazimo na drugu tačku kojom se teretite... To je optužba za istrebljenje. Takođe



kao zločin protiv čovečnosti, kažnjiv po članovima 5(b), 7(1) i 7(3) našeg Statuta, odnosno Statuta ovog Međunarodnog suda. Želite li da se izjasnite?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Da, časni Sude.

**SUDIJA AGIUS:** Kako se izjašnjavate? Jeste li krivi ili niste krivi?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Časni Sude nisam kriv.

**SUDIJA AGIUS:** Radi zapisnika, gospođu sekretarice, optuženi Radić se izjasnio da nije kriv po drugoj tački kojom se tereti za istrebljenje. Peta tačka kojom se teretite je mučenje, kao zločin protiv čovečnosti, kažnjiv po članu 5(f) i članovima 7(1) i 7(3) Statuta ovog Međunarodnog suda. Pretpostavljam da želite da se izjasnite po ovoj tački i zato ću da vas odmah pitam da li se izjašnjavate kao krivi ili da niste krivi po ovoj optužbi?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Časni Sude nisam kriv.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam gospodine Radiću. Gospođu sekretarice, radi zapisnika, gospodin Radić se izjasnio da nije kriv po petoj tački kojom se optužuje za mučenje kao zločin protiv čovečnosti. Zatim postoji i sedma tačka protiv vas gospodine Radiću. To je ponovo optužba za mučenje, ali ovog puta se teretite za mučenje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, sankcionisano zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija (Geneva Conventions) iz 1949. godine, kažnjivo po članu 3, te članovima 7(1) i 7(3) Statuta ovog Međunarodnog suda. Kako se izjašnjavate po ovoj sedmoj tački?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Časni Sude nisam kriv.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Gospođu sekretarice, molim da se u zapisnik zabeleži da se gospodin Radić izjasnio da nije kriv po tački sedam. Gospodine Radiću izvolite sedite. Hvala vam. Želeo bih da se ponovo uverim, gospođu sekretarice da ste zapisali da se gospodin Radić izjasnio da nije kriv po tačkama 1, 2, 5 i 7 iz objedinjene izmenjene optužnice od 9. februara 2004. godine. Gospođu sekretarice?

**sekretar:** Da, časni Sude.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala. A sada pukovnik Šljivančanin. Manje-više ponovićemo isti postupak i zato bih se, pre svega, želeo da uverim da ste dobili optužnicu na vašem jeziku, odnosno jeziku koji razumete. Kada kažem optužnicu, mislim na objedinjenu izmenjenu optužnicu od 9. februara 2004. godine?

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Dobio sam, pročitao i razumeo sam šta piše u njoj.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Onda ću da preskočim ovo drugo pitanje koje je upravo bilo da li ste razumeli sadržaj optužnice. Ja takođe želim da vas upoznam, kao što sam to učinio sa gospodinom Radićem, s tim da je redosled optužbi u objedinjenoj izmenjenoj



optužnici promjenjen. Ali siguran sam da ste već sa time upoznati. Ako niste, ja ću da vam objasnim na koji način se promenio redosled tih tačaka.

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Razgovarao sam sa svojim braniocem i on me je upoznao sa svim tim sad prije jedno 15... pola sata, tako nekako ...

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Sada ćemo da prođemo isti postupak. Pročitaću vam tačku po tačku nove, dakle dodatne optužnice protiv vas i pitaću vas kako se izjašnjavate. Ako niste spremni danas da se izjasnite, molim vas da mi to kažete i zaštit ćemo vaša prava i dati vam dovoljno vremena da razmislite o tome. Dakle, možete svoje izjašnjavanje da obavite i kasnije. Dakle, prva tačka kojom se teretite u objedinjenoj izmenjenoj optužnici od 9. februara 2004. godine odnose se na progone po političkoj, rasnoj i verskoj osnovi kao zločin protiv čovečnosti, kažnjiv po članovima 5(h), 7(1) i po članu 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Kako se izjašnjavate po ovoj prvoj tački progona? Jeste li krivi ili niste krivi?

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Gospodine predsedavajući, ne osećam se krivim.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam gospodine Šljivančaninu, to će da uđe u zapisnik, gospođo sekretarice. Druga tačka kojom se teretite za istrebljenje, zločin protiv čovečnosti, kažnjiv po članovima 5(b), 7(1) i 7(3) našeg Statuta, odnosno Statuta Međunarodnog suda. Kako se izjašnjavate po ovoj optužbi?

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Gospodine predsedavajući, ne osećam se krivim.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam gospodine Šljivančaninu. Peta tačka koja vas tereti za mučenje kao zločin protiv čovečnosti, kažnjiv po članu 5(f) kao i članovima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Kako se izjašnjavate po ovoj dodatnoj tački, jeste li krivi ili niste krivi?

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Po ovoj tački se osećam... Izjašnjavam da se ne osećam krivim.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam gospodine Šljivančaninu. Sedma tačka vas tereti za mučenje, ali ovaj put kao kršenje zakona i običaja ratovanja, sankcionisano zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949. godine, kažnjivo po članu 3, te članovima 7(1) i 7(3) Statuta ovog Međunarodnog suda. Kako se izjašnjavate po ovoj sedmoj tački? Jeste li krivi ili niste krivi?

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Ne osećam se krivim.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Izvolite sedite, pukovniče Šljivančaninu. Radi zapisnika želeo bih da se uverite da je gospođa sekretarica unela da se gospodin Šljivančanin izjasnio da nije kriv po tačkama 1, 2, 5 i 7 iz objedinjene izmenjene optužnice od 9. februara 2004. godine. Trebalo je da se izabere kraći naziv optužnice, jer svaki put moram da ponavljam. Sada ćemo ovo da pretvorimo u statusnu konferenciju. Naime,



dodatno stupanje pred Sud gospodina Radića i gospodina Šljivančanina je završeno, osim ako na nešto ne biste želeli da skrenete moju pažnju. Ne. U tom slučaju sada ćemo da započnemo sa statusnom konferencijom. Radi zapisnika ponovo želim da podsetim sve prisutne da je prošla statusna konferencija za trojicu optuženih: Mrkšića, Radića i Šljivančanina održana 22. oktobra 2003. godine. Po Pravilu 65bis našeg Pravilnika Pretresno veće je obavezno da održi statusnu konferenciju u roku od 120 dana od dana održavanja prethodne statusne konferencije. Upravo se i ova konferencija održava u okviru tog roka utvrđenog našim Pravilnikom. Svrha statusne konferencije koja se održava periodično jeste dvojaka u glavnim crtama. Prvo je da se organizuje razmena informacija među stranama kako bi se osiguralo ekspeditivno pripremanje suđenja. Drugo, da se optuženima da prilika da postave bilo koje pitanje koje se tiče njihovog psihičkog i fizičkog stanja, a to uključuje i uslove u pritvoru, kao što je utvrđeno praksom ovog Suda. Želeo bih takođe izjaviti, ovo je više radi javnosti, a ne zbog toga što mislim da ste zaboravili šta se desilo jutros, da je u pripremi ove statusne konferencije održan sastanak po Pravilu 65ter između strana u postupku i mog višeg sudskog savetnika u 9.30 danas. Koliko sam shvatio, sastanak je bio konstruktivan i plodan, te zbog toga zahvaljujem i Tužilaštvu i timovima Odbrane na saradnji. Pitanja koja su tamo postavljena, a za koja nije potrebna odluka pretpretresnog sudije, ne trebaju da budu ovde ponovo spominjana tokom statusne konferencije, osim ako nemate nekog razloga zbog kojeg se ne slažete sa mnom. Dakle, imate priliku da pomenete sva pitanja koja su tamo razmatrana, a koja čak ni ne zahtevaju odluku sudije, ako smatrate da postoji potreba. U suprotnom molim da se uzdržite od postavljanja tih stvari ponovo ovde. Sada počinjem sa zahtevima kojima predstoji rešavanje. Počecu od vas gospodine Mrkšiću. Ne, ne treba da ustajete. Možete da sedite. Koliko sam shvatio, postoji zahtev Odbrane da se preispita nalog Sekretarijata (Registry), tačnije odluka Sekretarijata od 25. septembra 2002. godine koji su podneli vaši advokati kao odgovor na odluku kojom se odbija plaćanje troškova za istražiteljski rad koji se odvija pre početka suđenja. To je stara priča i to je počelo kada su gospodin Šljivančanin i gospodin Radić još uvek bili na slobodi. Mi smo jedno vreme zamrznuli to pitanje. Međutim, ono je ponovo postalo aktuelno, ponovo je pokrenuto i uskoro ćemo da donesemo odluku po ovom zahtevu. To je uglavnom u podmakloj fazi rešavanja i čim odluka bude gotova, mi ćemo da vam je predočimo. Dosta smo radili na tome. Uzeli smo u obzir svaki dokument koji smo dobili i uzeli smo u obzir svaki detalj i uskoro bi trebali da donesemo tu odluku. To nije odluka koju donosim ja lično, to je zajednička odluka trojice sudija koji čine drugo Pretresno veće, čime želim da kažem da je potrebno da se konsultujem da drugim sudijama. Postoji još jedan zahtev koji je podnela Odbrana gospodina Mrkšića. Ja bih to radije nazvao molbom, poniznom molbom Odbrane, kako bi rekli u mojoj zemlji, na nivou predmeta koji je dodeljen od strane Sekretarijata. Ovde moram da priznam da nismo daleko odmakli u razmatranju tog zahteva, ali ćemo da mu posvetimo dužnu pažnju čim budemo spremni, to jest čim budemo rešili prethodni zahtev. Što se tiče ova dva zahteva gospodine Vasiću, da li imate nešto da izjavite?

**ADVOKAT VASIĆ:** Hvala, časni Sude na ovom obaveštenju. Mi očekujemo rešenje ova dva zahteva jer će ona biti od uticaja na mogućnosti Odbrane u daljem periodu u pripremanju suđenja. Mi se nadamo da će to biti onako kako ste vi danas rekli i s toga vam se zahvaljujemo. Kažem, rešenje tih zahteva je bitno, jer s obzirom na obaveze koje



nas čekaju u pripremanju Odbrane koje sam ja obrazložio u podnesku i koje zahtevaju dodatne troškove, za njih je potrebno da dobijemo sredstva koja smo tražili. Hvala vam.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Ne obraćam se vama gospodine Wubben, zbog toga što mislim da je ovo trenutak da se optuženi izjašnjavaju. To je pitanje koje zanima više njih nego vas. Vi ćete kasnije biti zainteresovani kada se odluka donese.

**TUŽILAC WUBBEN:** Tako je. Ne tražimo reč.

**SUDIJA AGIUS:** Ne tražim od vas nikakav podnesak ili repliku. Tražim samo komentare ukoliko ih imate. Gospodine Vasiću, vi ste tražili da vam se odobri isplata 350 radnih sati advokata i 15.000 sati istražitelja, to jest tehničkih službi podrške za vaš tim Odbrane. Tražili ste od ovog Pretresnog veća da preispita odluku Sekretarijata i naveli ste da je slučaj gospodina Mrkšića visokog stepena složenosti. Ovo se tiče zahteva koji se tiče stepena složenosti predmeta. Pre nego što odlučimo bilo šta po ovom pitanju, hteo sam da se uverim da li ste imali daljih kontakata sa Sekretarijatom u vezi rangiranja predmeta i koji je broj sati i koje su tarife koje je odredio Sekretarijat? Pitam vas, jer kasnije kada počnemo da se bavimo tim, a to će biti posle rešavanja tih zahteva, jedna stvar koju želim da znam je da li ste vi pregovarali sa drugom stranom od 17. oktobra?

**ADVOKAT VASIĆ:** Časni Sude, moram da vas obavestim da je Odbrana postavila zahtev kategorizacije Predmeta u složeniji, koji Sekretarijat zapravo nije rešio na taj način, već je odobrio izvestan broj sati koji ste vi spomenuli. Taj broj sati nije u skladu sa kategorizacijom predmeta i mi smatramo da ovaj Predmet, onako kako je sada postavljen, zahteva najmanje drugu kategoriju. Mislim da Predmet koji se odnosi na Vukovar ne može biti, kategorijski gledano, najprostiji Predmet, pogotovo imajući u vidu i medijsku eksploataciju tog Predmeta koju smo imali od strane Tužilaštva u proteklom periodu. Dakle... Izvinjavam se ...

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Nastavite.

**ADVOKAT VASIĆ:** Dakle, smatramo da je Sekretarijat morao doneti odluku o kategorizaciji u drugu grupu, a ne da nam dodeli manje sati nego što nam pripada po pravilima. Ovo pitanje je vrlo važno zato što nam je potreban još obiman rad u pripremanju Odbrane koji sam ja detaljno naveo u svom podnesku. Nakon što sam dobio odluku Sekretarijata i nakon što sam se obratio Pretresnom veću, ja na ovu temu daljih kontakata sa Sekretarijatom nisam imao, niti su oni bili inicirani, ni sa moje strane, ni sa strane Sekretarijata. Hvala vam.

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Samo sam hteo da budem siguran, jer ako je bilo daljih pregovora posle podnošenja vašeg zahteva, onda bih ja hteo da bude jasno da Sud mora da bude upoznat s tim, čak i ako su pregovori dalje u toku. Hvala, gospodine Vasiću. Prema mojim zapisima, ovo su jedine dve nerešene stvari, dva nerešena zahteva koji su pred Sudom, pred Pretresnim većem. Da li ima još nešto osim toga?

**ADVOKAT VASIĆ:** Ne, časni Sude. To su jedina dva zahteva.





**SUDIJA AGIUS:** U redu. Gospodine Boroviću, sada ću da se obratim vašem klijentu. Prema mojim zapisima ima samo jedan vaš zahtev. To je zahtev od 27. oktobra prošle godine. Tiče se odluke Sekretarijata od 7. oktobra. 27. ste vi podneli zahtev Pretresnom veću da mi preispitamo odluku Sekretarijata koju sam pomenuo, a u kojoj se kaže, između ostalog, da optuženi treba da snosi troškove vezane za 223 sata rada istražitelja u predraspravnoj fazi i tražili ste da Pretresno veće odluči da troškovi ovih sati padnu na teret Međunarodnog suda. Da li govorim prebrzo za prevodioce? Kažu mi... Pomalo. Pokušaću da usporim. Vi nesumnjivo znate da po nalogu Pretresnog veća Sekretarijat, odnosno sekretar je dao svoj komentar u pismenoj formi i podneo propratni materijal 12. januara ove godine. Sekretar traži od Pretresnog veća da se odbije zahtev vašeg klijenta i da se potvrdi odluka Sekretarijata o delimičnoj sposobnosti optuženih da snose svoje troškove Odbrane. Mi vam dajemo mogućnost da date repliku na ovo. A vi ste dali tu repliku 26. januara 2004. godine, tražeći od Pretresnog veća da se odbaci odluka Sekretarijata. Ova još uvek nerešena pitanje i da budem sasvim iskren, mi smo prvo radili na zahtevu gospodina Mrkšića. Tu smo mislili da ćemo da uspostavimo par principa kojima se reguliše ova materija, a da ćemo onda doneti odluku u slučaju vašeg klijenta. Da li vi želite da se izjasnite ili da date neki dodatni komentar?

**ADVOKAT BOROVIĆ:** Evo časni Sude, mi smo dali svoj zahtev, dali smo čak i komentar na komentar sekretara, ali ako dozvolite nešto bliže o tome, mogla bi se izjasniti advokat Mira Tapušковиć. Hvala.

**ADVOKAT TAPUŠKOVIĆ:** Hvala, časni Sude. Smatrali smo da ne treba zloupotrebljavati vaše vreme kada ste nas uputili da ...

**SUDIJA AGIUS:** Imate na raspolaganju koliko god želite vremena.

**ADVOKAT TAPUŠKOVIĆ:** Časni Sude, sada u ovom momentu, na ovoj statusnoj konferenciji, hvala vam na tome, nego u pisanju komentara na komentar sekretara, a prema uputstvima iz vaše odluke i trudili smo se da se stvarno striktno pridržavamo samo onih uputstava i da vam damo samo one odgovore koje ste tražili. Ukoliko ste sami sada, časni Sude, izneli da je intencija Pretresnog veća bila prvenstveno da se razreši Mrkšićev zahtev, a pogotovo kao što vidimo, postoje dva Mrkšićeva zahteva u toku, mišljenja smo da u ovom momentu nema potrebe ništa da dodamo na taj naš zahtev, nego da to ide jednim redosledom i da Pretresno veće apsolutno sa dovoljno pažnje i dovoljno vremena posveti tom zahtevu, komentaru sekretara i našem dodatnom komentaru. Hvala najbolje.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala, gospođo Tapušковиć. Kao što sam rekao, ovo će brzo da se reši. Kao što znate, svaki predmet je specifičan. Ima principa, zakonskih principa i proceduralnih principa koji važe za ovu trojicu optuženih, a kakav će biti ishod njihovih pojedinačnih zahteva zavisi od toga šta sve bude u igri kada počnemo da rešavamo njihove zahteve. Gospodine Boroviću, koliko sam shvatio, nema drugih zahteva koje želi da podnese vaš klijent. Da li se slažete?

**ADVOKAT BOROVIĆ:** Hvala. Nema drugih zahteva.



**SUDIJA AGIUS:** Hvala. Pukovniče Šljivančanin, do juče, tačnije do jutros nije bilo novih zahteva sa vaše strane. Međutim, sada ima jedan. Gospodine Lukiću, možete li ukratko da opišete pred Pretresnim većem o čemu se radi?

**ADVOKAT LUKIĆ:** Zahvaljujem poštovani Sude. Samo ću reći u par reči. Do sada sam bio u situaciji da pratim korespodenciju između Registra i Odbrane gospodina Radića vezano za broj sati kojim je Registar odbio da finansira Odbranu gospodina Radića, a onda smo i u odluci Registra o imenovanju za stalne braniocce, mene kao glavnog advokata i gospodina Bulatovića kao koadvokata, doživeli da je Registar doneo sličnu odluku u pogledu dela troškova odbrane gospodina Šljivančanina, tako što je Registar našao da postoje određena materijalna sredstva, da tako kažem, koja mogu pokriti deo odbrane gospodina Šljivančanina. Po mom shvatanju radi se očigledno o principijelnom stavu Registra u odnosu na pristup materijalnoj imovini porodica optuženih i po mom stavu, radi se o principijelnom stavu Odbrane koja je vrlo slična onoj korespodenciji koju sam ja video u Predmetu gospodina Radića, o stavu, o materijalnim prilikama porodice i o mogućnosti finansiranja dela Odbrane iz takve materijalne situacije u kojoj se nalazi porodica Šljivančanin. To je bio razlog podnošenja našeg zahteva, da tako kažem, na jedan vrlo sličan princip i način kao što je postupila Odbrana Radića. I ja verujem da će ovo Pretresno veće se, u stvari, opet naći na jednoj odluci koja će pokrivati stav Pretresnog veća u odnosu na to, odnos Registra i njihove obaveze plaćanja odbrana optuženih. To je suština našeg podneska, koje se, kažem, dosta nadovezuje na onu korespodenciju koju smo mi inače pratili, a koja nam je stizala u prepisci između Registra i Odbrane gospodina Radića. Naravno, uz jednu specifičnu situaciju u kojoj se nalazi porodica Šljivančanin, a koju smo mi i prikazali kroz naš podnesak. To jeste suština i srž našeg podneska.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala, gospodine Lukiću. Kao što pretpostavljate, ja još nisam dobio primerak vašeg zahteva. Čim ga dobijem, pregledaću ga pažljivo i rešiću ga blagovremeno. Međutim, kao i u drugim pitanjima, razmataćemo vrlo pažljivo, imajući u vidu da je svaki predmet specifičan i da imamo posla ne samo sa principima, nego i sa pitanjima u kojima Sekretarijat ima značajno pravo glasa. Da li ima nekih novih nerešenih zahteva sa strane gospodina Šljivančanina?

**ADVOKAT LUKIĆ:** Poštovani Sude, mogu potvrditi da nema drugih zahteva u ovoj fazi od gospodina Šljivančanina.

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Kada već govorimo o zahtevima i podnescima, ja bih hteo da kažem da ima nešto od vitalne važnosti, jer se radi o rokovima. Ja nisam spreman da dozvolim kršenje rokova koji su određeni Pravilnikom. Kao prvo, a ovo se tiče sve trojice optuženih, imate vremena najkasnije do 8. marta ove godine da podnesete preliminarne podneske po Pravilu 72 vezano za nove aspekte koji proističu iz nove, tačnije objedinjene izmenjene optužnica od 9. februara 2004. godine. Poštujte molim vas ovaj rok i nemojte ga prekoračiti ni za jedan dan, jer inače vaši zahtevi neće biti uvaženi, osim ako ne postoji vrlo opravdan razlog. Gospodine Boroviću, izvolite.



**ADVOKAT BOROVIĆ:** Pa evo, mi smo... Odbrana Miroslava Radića je primila optužnicu 12. februara, a Sekretarijat je praktično podneo 6. februara, znači sa punih šest dana zakašnjenja. Nama bi značilo možda tih šest dana, što znači da vi vašom sudskom odlukom možete nam dati celih 30 dana da bismo uradili preliminarni podnesak na ovu konsolidovanu optužnicu. Dakle, to bi bio taj zahtev, jer smo, pored tog optužnog akta, dobili obiman materijal koji moramo, naravno, proučiti. Hvala.

**SUDIJA AGIUS:** Gospodine Vasiću, gospodine Lukiću, da li vi želite da dodate nešto zahtevu gospodina Borovića.

**ADVOKAT VASIĆ:** Pa slušajući gospodina Borovića, timovi Odbrane su zaista dobili optužnicu sa šest dana zakašnjenja uz jedan obiman "suporting" materijal koji nam je Tužilaštvo dalo po nalogu Pretresnog veća iz odluke o ranijem preliminarom prigovoru. Taj "suporting" materijal, po mojoj proceni, sadrži jedno 250 strana i možda je zaista zahtev kolege Borovića opravdan, s obzirom da taj materijal treba pročitati i proučiti i eventualno videti da li tu postoji prostora za podnošenje, pokretanje pitanja preliminarom prigovoru u skladu sa Pravilom 72. Hvala vam.

**SUDIJA AGIUS:** Gospodine Lukiću.

**ADVOKAT LUKIĆ:** Poštovani Sude, ja se u potpunosti pridružujem predlogu, gospodina Borovića. Naznačiću da sam ja dobio optužnicu dan ranije, 11. februara, ali to ne menja zaista zahtev naš. Evo, to je taj propratni materijal koji ja sada držim u ruci i koji moram, pre svega, sa svojim klijentom da pregledam. Treba imati u vidu da mi nismo stalno u Hagu. Da smo mi sada u ovoj prilici, da ovih nekoliko dana prvo s klijentima obradimo te materijale, da bismo po nalogu naših klijenata mogli i da postupamo u pogledu eventualnog pisanja prigovora. Mislim da bi nam tih pet ili šest dana dodatnog roka značilo, a ne verujem da predstavlja smetnju u daljem postupanju u ovom predmetu da se zaista jasno odredimo prema tom pisanju eventualnog prigovora.

**SUDIJA AGIUS:** Gospodine Wubben, imate li vi nekih prigovora da se produži ovaj rok od 8. na 12. mart?

**TUŽILAC WUBBEN:** Ne, časni Sude. Zaista je uvedena dodatna argumentacija, tako da je ovo razumno produženje.

**SUDIJA AGIUS:** Nemam ovde pred sobom naš kalendar, tako da ne znam koji je dan u nedelji 12. mart?

**TUŽILAC WUBBEN:** Časni Sude, to je petak.

**SUDIJA AGIUS:** Da li vama to odgovara. Vidim da trojica advokata Odbrane klimaju glavom. Znači, vraćam se na ono šta sam rekao ranije. Rok koji imate za podnošenje preliminarne zahteva po Pravilu 72 jeste 12. mart 2004. godine. Na to nema prigovora od strane Tužilaštva. Želim da vam zahvalim gospodine Wubben i celom Tužilaštvu što ste prihvatili ovo kratko produženje. Prelazimo na pitanja obelodanjivanja. Znači da



imamo razne aspekte obelodanjivanja koje treba da rešavamo. Prvo obelodanjivanje je po Pravilu 66(A)(i). Obavešten sam da su trojica advokata Odbrane saglasni da je ovaj materijal svakom od njih obelodanjen. Ovo je zapravo potvrda onoga šta je rečeno na prethodnoj statusnoj konferenciji. Pretpostavljam da se to ništa nije promenilo i da su svi dokumenti obelodanjeni po ovom pravilu. Da li je to tačno? Tačno. A sad prelazimo na jedno malo složenije pitanje za koje se nadam da neće tražiti moju ličnu intervenciju ili intervenciju Pretresnog veća. Govorim o izjavama datim po Pravilu 66(A)(ii). Imamo delimično poverljivi izveštaj, prvi izveštaj Tužilaštva u vezi obelodanjivanja koji je podnet tek 1. avgusta 2003. godine i uz taj izveštaj ide poverljivi prilog (A). To su materijali koji su obelodanjivani Odbranama Mrkšića i Radića, kao i pukovnika Šljivančanina u vreme kada on nije imao branioca, po pravilu koje sam ranije pomenuo, a to je Pravilo 66(A)(ii). Mene su moji saradnici koji su prisustvovali sastanku po Pravilu 65ter, obavestili da je Odbrana gospodine Šljivančanina dobila isti materijal koji je po pravilima 66 i 68 dobila Odbrana druge dvojice optuženih. Da li je to tačno gospodine Boroviću... Pardon, gospodine Lukiću?

**ADVOKAT LUKIĆ:** Da, tačno je, poštovani predsedavajući.

**SUDIJA AGIUS:** Poslednja statusna konferencija bila je u oktobru prošle godine. Gospodine Wubben, tada ste vi najavili da će Tužilaštvo nastaviti sa obelodanjivanjem ovih izjava po Pravilu 66(A)(ii) tempom kojim se dovija pretraga vaših timova koji se bave dokaznim materijalom. Koliko ste daleko odmakli u tome gospodine Wubben?

**TUŽILAC WUBBEN:** Gospođa Kristina Carey će vam dati pune informacije o tome. Ja ću početi od današnjeg sastanka po Pravilu 65ter. Na tom sastanku gospodin Vasić je istakao da je do sada njima dato samo pet izjava. Mi nismo mogli to da proverimo tokom tog sastanka, ali kasnije smo proverili. Gospođa Kristina Carey će vam dati dalje informacije o tome kako sada stoje stvari.

**TUŽILAC CAREY:** Hvala časni Sude. U ovom trenutku Tužilaštvo nastavlja sa radom. Ono što smo već dali, to su tri kompleta propratnog materijala zajedno sa paketom od jula. Dali smo izjave koje je uzeo Međunarodni sud i sve ono šta smo našli u našoj bazi podataka za ovaj predmet iz prethodnih suđenja. To su izjave 23 svedoka i predviđa se da ćemo na kraju imati otprilike 60 do 80 svedoka. To je između trećine i četvrtine naših ukupnih mogućih svedoka. Kao što smo rekli na sastanku, za tim koji vrši kompjuterske pretrage, mi još uvek nismo prioritetni predmet. Ali kao što smo rekli advokatima, mi ćemo i dalje da im pružamo one izjave koje je uzeo sam Sud i bavimo se rešavanjem pitanja zaštitnih mera za svedoke iz prethodnih suđenja i naših svedoka.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala, gospođu Carey. Da počnem od vas, da li ima nekih komentara gospodine Vasiću?

**ADVOKAT VASIĆ:** Hvala, časni Sude. Pa mi smo danas u toku sastanka, po Pravilu 65ter, opširno raspravljali o ovom pitanju sa mojim uvaženim kolegama i Odbrana je iznela svoje stavove da je obelodanjivanje po ovoj odredbi vrlo važno za blagovremeno i lakše pripremanje Odbrane do samog početka suđenja. Ja imam potpuno razumevanje za



probleme koje su moje uvažene kolege iznele. Čak je bilo neko razmišljanje da im se i pomogne eventualnom sudskom odlukom kojom bi im se dao određeni rok za podnošenje ovih materijala, a koji bi doveo do apejtovanja njihovih zahteva pred službama Tužilaštva. Međutim, moje uvažene kolege su izrazile spremnost i mislile da će u tome uspeti da sami postave te rokove svojim službama i da će to dovesti do napretka u ovom delu obelodanjivanja po Pravilu 66(A)(ii). Odbrani ostaje da veruje u to i da se zahvali kolegama iz Tužilaštva na naporima. Ukoliko bude potrebno, mi ćemo zatražiti pomoć, vašu pomoć za rešavanje ovog problema ako on ne bude rešen na drugi način. Hvala vam.

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Gospodine Boroviću.

**ADVOKAT BOROVIĆ:** Hvala. Pa ja smatram da tu postoji ipak relativno dva mala problema. Prvi problem po ovom Pravilu 66(A)(ii), jeste što smo mi dobili ipak jako mali broj izjava koje se odnose na konkretan krivično-pravni problem koji imamo u ovoj sudnici. *Slučaj Dokmanović* i izjave svedoka koje su nama dostavljene, malo će nam pomoći u ovom krivično-pravnom predmetu. Sa druge strane, stav je Tužilaštva da od tih od 62 do 80 svedoka za koje imaju nameru da ih izvedu na Sud, da mali broj možda će biti izveden na Sud, što znači da nisu hteli zamarati Odbranu sa velikim brojem izjava svedoka koje treba izvesti na Sud. Ipak mislim da se Tužilaštvo pored svog uvažavanja, pre svega, gospodinu Wubbenu, može više potruditi i postupati po odluci ovoga Suda. Hvala.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam gospodine Boroviću. Gospodine Lukiću.

**ADVOKAT LUKIĆ:** Da se ne ponavljam šta sam rekao na sastanku po Pravilu 65ter, ali ono šta je po meni suštinski važno, to je da se omogući Odbrani da se blagovremeno pripremi za suđenje. Ono šta me plaši, to je da ne dođemo u situaciju da se... da dođemo u fazu pred zakazivanje glavnog pretresa, odnosno početka suđenja, kada svi timovi imaju mnogo, da kažem, procesnih radnji, u smislu pisanja predpretresnog podneska, u smislu predpretresne konferencije. Nama bi braniocima, timovima, koji imaju ukupno po dva advokata, za razliku od Tužilaštva koje ipak ima veći tim, kada bi u nekoj, da kažem, relativno mirnoj predpretresnoj fazi dobili materijal koji bi nama omogućio da se blagovremeno i efikasno pripremimo za suđenje. Ako materijal dobijemo neposredno pred početak suđenja, bićemo u situaciji da nemamo pravilan odnos snaga u suđenju i da jednostavno ne možemo pravilno da se pripremimo za svedoka. Zadatak Odbrane u tužiočevom predmetu je da unakrsno ispituje svedoke i na taj zadatak da se pripremimo. Ako nemamo izjave ili ih dobijemo u nekom vrlo kratkom roku pred početak suđenja, mi nećemo moći da ostvarimo naš zadatak. Zato je naša molba da nam se ti materijali dostave... neko iz Tužilaštva je rekao, ja se izvinjavam, da ne žele da nas zatrpavaju sa nekim izjavama koje možda neće biti predmet suđenja, a nama bi značilo da dobijemo izjave i da mi sami cenimo i da se pripremimo za suđenje u ovoj fazi kada nemamo toliko aktivnosti neposrednih na radu procesnom koje ne zahteva Pretresno veće od nas.

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Hvala vam, gospodine Lukiću. Kako ja to vidim, pozicija je takva da ja neko vreme nemam razloga da sumnjam da je ova postojeća situacija na bilo



koji način štetna za bilo kojeg od trojice optuženih. Ja vas uveravam da će Pretresno veće da učini sve šta može kako bi se pobrinulo da ne postoji disparitet između Tužilaštva i Odbrane kada je reč o resursima. Ne o resursima. Resursi se već razlikuju, već kada je reč o jednakosti strana u postupku. Mislim da je najbolji način taj da zamolim vas gospodine Wubben da ubrzate taj postupak obelodanjivanja po Pravilu 66(A)(ii) koliko je to više moguće, a ja ću onda da ostavim ovo pitanje za sledeću statusnu konferenciju, s obzirom da će još uvek da bude prilično daleko od datuma početka suđenja i tada ćemo možda moći bolje da procenimo situaciju i ako bude nužno u tom trenutku, Pretresno veće će odrediti rok po kom treba da se izvrši ta obavezu po Pravilu 66(A)(ii). Mi nećemo da oklevamo da to učinimo. Ne mora do toga da dođe. Tako mi pokazuje moje iskustvo u radu u drugim predmetima. Naime, ponekad nije moguće da Tužilaštvo ispoštuje ovo pravilo doslovno, dakle i u svakom pogledu u predpretresnoj fazi, odnosno u ranijim fazama predpretresnog postupka i siguran sam da i vi imate iskustva i znate šta želim da kažem. Ja ću svakako da pazim na to, ja ili sudija koji će da stupi na moje mesto kao predpretresni sudija u ovom Predmetu i to će svakako da bude jedna od tema na dnevnom redu sledeće statusne konferencije koja će da se održi u skladu sa Pravilnikom. Da. Sada dolazimo na pitanja obelodanjivanja po Pravilu 68 koje je, kao što znate, bilo je izmenjeno na plenarnoj sednici, a stupila je izmena na snagu 24. decembra prošle godine. Ja sada govorim o obavezi Tužilaštva da obelodani materijal koji oslobađa krivice, odnosno drugi srodni materijal. Radi javnosti koja možda nije s tim upoznata, mi svakako jesmo upoznati sa prirodom izmene ovog pravila. Daću veoma kratko objašnjenje. Naime, izmena Pravila 68, između ostalog, predviđa da će "Tužilaštvo što ranije da obelodani Odbrani onaj materijal koji bi po onome šta Tužilaštvo zna, moglo da upućuje na nevinost optuženog ili da ublaži njegovu krivicu, odnosno da utiče na kredibilitet dokaza Tužilaštva. Drugo, Tužilaštvo će Odbrani da dostavi u elektronskom obliku zbirke relativnog materijala koji je u njegovom posedu, zajedno sa odgovarajućim kompjuterskim softverom pomoću kojeg Odbrana može da vrši pretraživanje na elektronski način takvih zbirki. Ja ću od vas trojice, kao i od vas gospodine Wubben da zatražim mišljenje u vezi sa ovakvom procedurom. Ono šta ja ovde mogu da kažem jeste ono šta znam, a to se tiče prvog izveštaja Tužilaštva koji je delimično poverljiv, a koji se tiče obelodanjivanja. Podnesen je 1. avgusta 2003. godine neposredno pre letnjeg raspusta, zatim drugi izveštaj Tužilaštva koji se takođe tiče obelodanjivanja, podnesen 4. septembra 2003. godine i treći izveštaj Tužilaštva, delimično poverljiv, o obelodanjivanju, podnesen 1. oktobra 2003. godine. U sva ta tri izveštaja podrobno se prikazuje materijal koji je trojici optuženih obelodanjen na osnovu Pravila 68. Naravno, to je bio položaj koji je postojao na osnovu starog pravila. Da li je međutim novim pravilom bilo šta promenjeno? Ja ću početi s vama gospodine Wubben. Ima li nekog materijala koji je obelodanjen po ovom izmenjenom Pravilu 68, odnosno da li postoji takav materijal koji bi trebalo da se obelodani?

**TUŽILAC WUBBEN:** Daću reč gospođi Carey da to ona dodatno objasni.

**TUŽILAC CAREY:** Koliko ja znam, u međuvremenu je Odbrani u elektronskom obliku obelodanjen znatan broj dokumenata. Ja sada nisam sigurna tačno koliko, ali je podnesen u obliku koji omogućava elektronsko pretraživanje. Koliko sam ja shvatila, to će da se nastavi sa ažuriranjem. Mi u ovom trenutku nastavljamo sa našom obavezom da



obelodanjujemo sav materijal na koji naiđemo tokom našeg rada i mi ćemo da ih dostavljamo drugoj strani onim redom kako ih budemo nalazili.

**SUDIJA AGIUS:** Gospodine Vasiću, imate li komentara po tom pitanju kao i izjašnjavanje na ono šta je Tužilaštvo reklo?

**ADVOKAT VASIĆ:** Hvala, časni Sude. Vi ste verovatno informisani o toku razgovora po ovom pitanju na današnjoj konferenciji po Pravilu 68ter, gde je Odbarana iznela svoje primedbe. Mi smatramo da obelodanjivanje po Pravilu 68 moglo bi da ide brže i urednije. Pogotovo što ova izmena pravila upravo nam ukazuje da Tužilaštvo ima pregled šta bi to bilo bitno za eventualno oslobođenje optuženog ili umanjenje njegove krivice ili čak ispitivanje kredibiliteta dokaza. Odbrana tu malo može da pomogne eventualnim nekim pojmovima na osnovu kojih bi se vršilo pretraživanje, no mislim da je glavni ključ za ispravnu primenu ovog pravila kod Tužilaštva, jer oni imaju i pregled optužnice i znaju kako tuže, a samim tim i materijal je kod njih i znaju koji je to materijal koji potpada pod ovo pravilo. Što se tiče elektronske pošte koja je zaista profunkcionisala i kao što reče moja uvažena koleginica o tome, da se ne bi ponavljali, gospođa Mira Tapušковиć je danas objašnjavala probleme Odbrane sa ovom formom obelodanjivanja i ja mislim da će i danas to ovde da učini, da ne bi svako od nas ponavljao iste činjenice. Eto toliko, hvala vam.

**ADVOKAT TAPUŠKOVIĆ:** Hvala kolega Vasiću. Ja bih samo htela časni Sude da podsetim i cenjene kolege iz Tužilaštva, mi smo u tri navrata dobili materijal po Pravilu 68. To je bilo 25. jula prošle godine, 3. septembra prošle godine i za vreme poslednje 65ter konferencije, 20. oktobra 2003. godine. Od onda nismo dobili ništa po tom pravilu i posle smo bili svi svedoci promene Pravila 68 u decembru mesecu prošle godine. Takođe tada su svi timovi Odbrane koji rade na Tribunalu bili obavešteni o mogućnosti elektronskog pretraživanja dokumenata. Ja sam za naš tim Odbrane odmah obezbedila sve šta je potrebno da bih imala i pristup tim dokumentima. Međutim, odmah smo se suočili sa određenim problemima, a to je da se veliki deo baze podataka ne nalazi na raspolaganju. Samim tim... To smo i obavešteni da se samo 80 posto baze podataka nalazi, ovaj, slobodno za elektronsko pretraživanje. Preglednost dokumenata nije jasna. Vrlo je dugotrajan postupak pretraživanja, što oduzima dragoceno vreme timovima Odbrane, a i pored toga, pošto svi timovi Odbrane imaju pristup tome ukoliko ispunjavaju određene uslove, na elektronskom pretraživanju su samo materijali koji nemaju oznaku da su poverljivi. Znači samim tim Odbrana je već određenim delom uskraćena od pristupa tim materijalima. No, kako je to jedan novi sistem koji se tek razvija ovde sada na Tribunalu, mi ćemo pokazati određenu vrstu razumevanja i strpljenja, da bi on dostigao određeni nivo koji će prvenstveno zadovoljiti timove Odbrane, jer se i timovi Odbrane oslanjaju na to da će preko tog elektronskog pretraživanja doći do materijala koji mogu da potpadaju pod Pravilo 68. Hvala najlepše.

**SUDIJA AGIUS:** Da, ja vas upućujem gospodine Wubben na ove pritužbe koje je gospođa Tapušковиć iznela u vezi sa manjkavostima ovog sistema. Molim vas da to prenesete svojim pretpostavljenima, jer to pitanje postaje fundamentalno za svaki pojedinačni predmet. I na kraju, gospodine Vasiću, gospodine Boroviću, gospodine



Lukiću, gospođu Tapušковиć molim vas da pažljivo pročitate Pravilo 68. Ja cenim vašu spremnost da budete strpljivi i zaista vam savetujem da budete strpljivi, jer svakako ne bih želeo da se Pravilo 68 od strane Tužilaštva tumači kao jedan od načina da vas zatrpava svim materijalima na koje su oni stavili svoje ruke, bez obzira na to da li se zaista radi o nečem šta je pravno relevantno ili nije. Mislim da moramo da budemo praktični i moramo da budemo mudri, da dozvolimo Tužilaštvu da donese relevantnu odluku u vezi toga šta treba da obelodani, posebno kada je reč o drugom delu Pravila 68. Mislim kada je reč o oslobađajućem materijalu da je to sasvim jasno. Ali kada je reč o onim drugim odredbama, ja radije ne bih da se kruške i jabuke stavljaju u jednu istu korpu i pokušao bih da vidim da li sam u stanju da razlikujem jedno od drugog. Nekad je to jednostavno, a nekad nije. Ali svakako će to zahtevati mnogo, mnogo rada. Dakle, zaključićemo sledeće, da se radi o kontinuiranoj obavezi, kontinuiranom postupku. Trebali bismo da povučemo razliku između onoga šta se smatra isključivo materijalom koji oslobađa krivice i onaj drugi materijal koji je sada uređen izmenjenim Pravilom 68 na drugačiji način nego što je to bilo ranije. U redu. Ja to potpuno prepuštam vama gospodine Wubben i svakako vašem timu i vi ćete na sledećoj statusnoj konferenciji da podnesete izveštaj Pretresnom veću. Datum suđenja, do pre nekoliko meseci nadao sam se da će ovo suđenje moći da počne relativno uskoro. Ali, stvari su se izmenile. Mi zaista pridajemo ovome što više pažnje možemo, ali ona procena koju smo ranije izneli da će ovo suđenje da počne u leto 2004. godine više nije validna. Ja vas mogu jedino da uveriti u to da neće biti nepotrebnog odlaganja suđenja. Međutim, postoje postupci koji su ovde pokrenuti ranije, koji su sazreli za suđenje i iz očiglednih razloga ti predmeti imaju prednost, osim ako ne bude nekih ozbiljnih razloga da se izmeni onaj obrazac po kojem Međunarodni sud postupa. Kada je reč o usaglašenim činjenicama, nisam siguran da nije možda prerano da podstaknem Odbranu i Tužilaštvo da sednu za sto i vide da li postoje usaglašene činjenice koje bi mogli podneti Pretresno veću na osnovu Pravila 65ter(H). Ako postoje i ako jeste u poziciji da započnete s tim postupkom, onda vas molim da to i uradite, a ako biste radije pričekali i mislite da je prikladnije da pričekate, naravno da sam ja u vašim rukama i u stvari sam spreman takođe da čekam. Ali nemojte da postupate poput drugih advokata u drugim predmetima, koji su nastojali da pobegnu od ove veoma važne odredbe koja je predviđena našim Pravilnikom. To može da bude veoma korisno, veoma ekonomično i prilično sam siguran da ste svesni toga da kada postoji takva saradnja, pa čak i u toku samog postupka, Pretresno veće nikad ne propušta da to uzme u obzir, bez obzira koliko god bili bitni ili koliko god bili relevantni. Pre nego što pređemo na završni deo statusne konferencije imate li nekih pitanja koja bi neka od strana u postupku želela da pokrene. Ja ću se gospodine Wubben obratiti vama s istim pitanjem, ali sam u stvari želeo s vama odmah da počnem. Da li ima nekih stvari koje bi želeli da kažete?

**TUŽILAC WUBBEN:** Ne, hvala časni Sude.

**SUDIJA AGIUS:** A vi gospodine Vasiću za optuženog Mrkšića?

**ADVOKAT VASIĆ:** Hvala, časni Sude. Ja nemam novih pitanja. Hteo bih samo da se zahvalim vama časni Sude na ekspeditivnom reagovanju i na shvatanju porodičnih prilika mog klijenta i da ste mu omogućili da u jednom vrlo osetljivom trenutku bude sa svojim





porodicom. Smatram da smo opravdali poverenje koje ste nam ukazali. I još jedanput se zahvaljujem.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vama. I molim vas da primite i moje saućešće kao pretpretresnog sudije. Gospodine Boroviću imate li vi još nešto da dodate?

**ADVOKAT BOROVIĆ:** Ja se samo zahvaljujem na prihvaćenom predlogu za produženje roka od 30 dana. Nemam drugih predloga. Hvala.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala, gospodine Boroviću. Izvolite, gospodine Lukiću?

**ADVOKAT LUKIĆ:** Nemam drugih predloga. Takođe zahvaljujem na produženju roka.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam svima. Obraćam se sada gospodinu Mrkšiću. Vi ste s time upoznati, jer na ovaj način završavamo svaku statusnu konferenciju. Naime, ja sam obavezan po Pravilniku da vas pitam da li želite da kažete nešto što se tiče vašeg zdravstvenog stanja, odnosno uslova u pritvoru. Prvo možda o vašem zdravstvenom stanju. Imate li nekih problema na koje biste trebali da skrenem pažnju Pretresnog veća, a koje bi po vašem mišljenju zahtevalo našu intervenciju?

**OPTUŽENI MRKŠIĆ:** Časni Sude, moji zdravstveni problemi ostaju i dalje. Uglavnom se za sada održavam na nivou, tako da mogu da pratim i da prisustvujem svim ovim suđenjima. Razumevanje lekara je na nivou, uprave i svih drugih koji rade u pritvoru, tako da nemam tu nikakvih primedbi. Ali bih iskoristio priliku, kad već govorim, da u svoje ime i ime moje porodice, moje uže i dalje porodice, mojih prijatelja, svih ličnosti koje su bile na sahrani, da se zahvalim vama na razumevanju, jer niko nije očekivao da ću da budem pušten. To je ovako vrlo pozitivno odjeknulo u narodu. Hvala vam još jednom. Toliko.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam, gospodine Mrkšiću. Molim vas još jedan trenutak. Nisam završio. Kada je reč o uslovima u pritvoru, ima li nekih stvari koje biste želeli da iznesete po tom pitanju? Da li sa vama dobro postupaju u Pritvorskoj jedinici (Detention Unit)? Imate li kakvih pritužbi na hranu ili uslove generalno? Ne?

**OPTUŽENI MRKŠIĆ:** Pa ja sam bio vojnik ceo život. Meni je sve ovo normalno, s tim što je zatvor, pritvor, mislim. Sve drugo je podnošljivo i kako treba.

**SUDIJA AGIUS:** U redu. Hvala vam, gospodine Mrkšiću. Pukovniče Šljivančanin. Ista dva pitanja i za vas. Idemo jedno po jedno. Želite li bilo šta da izjavite u vezi s vašim zdravstvenim stanjem?

**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Znači nemam problema sa zdravstvenim stanjem i nemam na šta da se žalim.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. A kada je reč o uslovima u pritvoru? Mikrofon je uključen ali ...



**OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN:** Pritvorsko osoblje je korektno. Korektno se ponaša i nemam primedbi.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam pukovniče. Izvolite sedite. I na kraju gospodine Radiću obraćam se i vama sa ista dva pitanja. Pre svega, želite li bilo šta da izjavite u vezi sa vašim zdravstvenim stanjem?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Časni Sude, ja sam se jutros obratio lekaru, odnosno doktoru koji sa nama komunicira vezano za naše zdravstveno stanje, pošto imam određenih problema sa mojom kičmom. Zamolio sam za tehničku pomoć i on je to uzeo u razmatranje i nadam se da će to sve biti u redu, a što se ostalog tiče, vrlo sam zadovoljan tretmanom koji imamo u Privorskoj jedinici.

**SUDIJA AGIUS:** Da li je to prvi put da ste imali ovakve tegobe?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Ne, ja sam došao sa ovakvim tegobama u Pritvorsku jedinicu, pa sam samo zamolio za jednu dodatnu pomoć. Lekar je to razumeo i on će to razmotriti, te moje molbe i nadam se da ću ubrzo dobiti odgovor.

**SUDIJA AGIUS:** Do sada svaki put kada ste zatražili lekarsku pomoć, da li ste je i dobili i to u kratkom roku?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Bilo je sve u redu. Ovo naglašavam isključivo iz tog razloga, što sam danas zamolio za određena tehnička pomagala, ovaj, koja bi mi na neki način olakšala, ovaj, prisustvo i boravak ovde u Pritvorskoj jedinici. Do sada to nisam tražio ali, kažem, iz tog razloga naglašavam.

**SUDIJA AGIUS:** Gospodine Radiću, ako imate razloga da verujete da je potrebno da me upoznate sa daljim tokom događaja, naročito ako ne budete zadovoljni sa situacijom, ja ću da zamolim gospodina Borovića da bude u konstantnoj vezi sa vama i vi imate svako pravo da mi skrenete pažnju na pitanja koja se tiču vašeg zdravstvenog stanja, odnosno na bilo šta što bi zahtevalo moju inervenciju. Dakle, nemojte oklevati da mi se obratite ako trebate moju pomoć ili intervenciju.

**OPTUŽENI RADIĆ:** Hvala, časni Sude.

**SUDIJA AGIUS:** S druge strane, želeo bih jasno da kažem da sam potpuno svestan da uprava Pritvorske jedinice jeste požrtvovana u svom radu. To ponekad ne zavisi samo od doktora koji je u Pritvorskoj jedinici. Ponekad interveniše i holandski zdravstveni sistem ako je to potrebno. Ja sam čuo da to ponekad traje duže vreme. Ako budete zahtevali u tom kontekstu moju intervenciju, molim vas da mi to svakako date do znanja.

**OPTUŽENI RADIĆ:** Hvala, časni Sude.



**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. A kada je reč o uslovima pritvora gospodine Radiću, kakvi su uslovi?

**OPTUŽENI RADIĆ:** Za sada je sve u redu. Zahvaljujem na pitanju.

**SUDIJA AGIUS:** Hvala vam. Bilo bi mi drago kada bi svi dali takav odgovor. Mislim da u ovom trenutku možemo da zaključimo ovu statusnu konferenciju do sledeće statusne konferencije koja će biti održana u roku, odnosno 120 dana. Kao što sam već dao da naslutite, ja verovatno neću biti i dalje predpresni sudija u ovom predmetu. Naime, verovatno ću predati tu dužnost nekom drugom sudiji i moguće je da je ovo poslednji put da me ovde vidite u svojstvu predpresnog sudije. To će biti odluka koju treba da donese kolegijum, ali ja ću da donesem odluku kasnije, tokom dana, odnosno ove nedelje. Uveravam vas da će na isti način da bude postupano sa vama ako ne još i bolje. Hvala vam i želim vam ugodno večer.

Fond za humanitarno pravo

